

МАКТАБГАЧА ТА’ЛИМ TASHKILOTLARIDA TARBIYALANUVCHILARDA PSIXOLOGIK MOSLASHUVCHANLIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Eshmamatova S.T.

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti magistranti

Таянч со’злар: moslashuvchanlik, adaptatsiya, ehtiyoj, talab, mustaqil fikr-mulohaza, o’yin, psixologik moslashuv, tarbiyachi pedagog, ijtimoiy adaptatsiya, psixologik adaptatsiya.

Ключевые слова: адаптивность, адаптация, потребность, спрос, самостоятельная обратная связь, игра, психологическая адаптация, педагог-педагог, социальная адаптация, психологическая адаптация.

Key words: adaptability, adaptation, need, demand, independent feedback, game, psychological adaptation, educational pedagogue, social adaptation, psychological adaptation.

Jamiyatimizda, Yangi O’zbekison kelajagi hisoblangan maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik va adaptiv jarayonlarini takomillashtirishda har bir bolaning yosh va individual xususiyati alohida e’tiborga olinadi va bolalarning harakter-xususiyatidan kelib chiqib psixologik-pedagogik moslashtirish ishlari olib boriladi maktabgacha ta’lim tashkilotiga kelgan bolalarda psixologik jarayonlar to’la shakillanmagan, 3 yoshli murg’ak qalbdir. 3 yoshli bola maktabgacha ta’lim tashkilotiga kelganda moslashtirish jaroyonida kechadigan turlixil muommoli holatlar yuzaga keladi:

1. Yangi ijtimoiy muhitga ko’nikolmaslik.
2. Ruhiiy va fizialogik charchoq.
3. Uyquni buzilishi.
4. Kommunikativ munosabatlarga kirisholmaslik.
5. O’yin faoliyatiga qo’shilolmaslik
6. Yangi taomlarga moslashishda kechadigan qiynchiliklar .
7. Umumiy holda kayfiyatni tushishi .

Bu kabi holatdan bolada kuchli ruhiy zo’riqish paydo bo’ladi. Shu boisdan maktabgacha talim tashkilotiga kelgan bolalarni psixologik moslashish jarayonida

tarbiyachi va psixolog tomondan psixologik-pedagogik ishlar olib boriladi. Bundan tashqari ota-onalar bilan hamkorlik yo'lga qo'yiladi. Bu esa bolada maktabgacha talim tashkilotiga moslashish jarayonini samarali kechishini va turli xil stresslarni oldini oladi. Bolalarda adaptatsion jarayonlarni takomillashtirishda tarbiyachilar tomondan turli xil ish usullari olib boriladi:

1. Ota-onalar bilan hamkorlik.
2. Bolalarga psixologik-pedagogik yondashish.
3. Bolalarning hissiy-emotsional holatini o'rganish.
4. Bolalarni o'yin faoliyatiga jalb qilish.
5. Bolalarni maktabgacha talim tashkiloti xodimlari va guruh bolalari bilan tanishtirish.
6. Bolaga maktabgacha talim tashkilotidagi barcha xonalar, bog' va bolalar maydonchasini ko'rsatish.
7. Bolada erkin faoliyatni his ettirish.
8. Bolaga maktabgacha talim tashkiloti xodimlari va tengdoshlari bilan kommunikativ munosabatga kirishishni o'rgatish.

Bu jarayonlar bolalar bilan individual olib boriladi. Negaki har bir bola kichik bir olamdir. Shunday ekan moslashish jarayoni ham bolada turlicha kechadi. Moslashish jarayoni tez o'rta yoki juda og'ir kechishi bilan farqlanadi. Bu esa bolaning tug'ilganidan boshlab maktabgacha talim tashkilotiga kelgunigacha bo'lgan davrga bogliq. Ya'ni oilaviy muhitning bolani psixologik moslashuvchanlik jarayonlarini takomillashtirishda o'rni beqiyosdir. Olimlarimiz bolaning bolalar bog'chasiga moslashishi uchun ota-onalar bolalarning o'z xatti-harakatlariga ko'nikmalariga va uyga kundalik hayotga e'tibor berishi va bola quyidagi ko'nikmalariga ega bo'lishi lozimligini ta'kidlaganlar:

9. Uyda bolaning uyqu vaqtlari bolalar bog'chasida sokin soatlar vaqtiga to'g'ri kelishi kerak;
10. Bolaning stolda o'zini tutishi va o'zi ovqatlanishi kerak - qoshiq, sanchqi, piyola va boshqa idishlardan foydalanishi;
11. Bola kattalar bo'lmasdan mustaqil ravishda uxlab qolishi kerak;
12. bola mustaqil ravishda kiyinib, uning narsalarini qayerda va begona odamlar bilan farqlashi kerak;
13. bolaning tengdoshlari va qarindoshlari bo'lmagan kattalar bilan kamida muloqot qilish tajribasi bo'lishi kerak.

Bolani bolalar bog'chasiga moslashtirishda o'yin ham bolaga yaqindan yordam beradi. Bolalar faoliyatining asosiy shaklini o'yin egallaydi va bola atrof – olamga tengdoshlariga o'yin orqali moslashadi O'yin terapiyasi bolaning ruhiy salomatligiga e'tibor qaratgan holda, uning uzoq muddatli rivojlanishi uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Bolalar uchun o'yin har qanday vaziyatda o'ynaladi va

